



DMI a Szegedi Egyetemi Könyvtárban

Az új épületbe költözött szegedi Egyetemi Könyvtár több új szolgáltatást vezetett be az elmúlt évben. Ezek egy része talán nemcsak Szegeden újdonság, hanem a hazai könyvtáros „piacon” is. Ezúttal *Digitális Másolatigénylés (DMI)* szolgáltatásunkat mutatjuk be.

A szolgáltatás célja, hogy a Szegedi Tudományegyetem oktatói, dolgozói és PhD-hallgatói rugalmasan és egyszerűen – elektronikus úton – férjenek hozzá az Egyetemi Könyvtár állományába tartozó dokumentumok digitális másolataihoz. Kéréseiket (regisztráció után) egy weblapon keresztül adhatják le, a másolatok elkészültéről e-mailben kapnak tájékoztatást, a digitalizált dokumentumokat pedig egy szerverről tölthetik le. A digitalizálással kapcsolatos feladatokat az Automatizálásfejlesztési osztály digitalizáló csoportja látja el.

A szolgáltatás létrejöttének elsődleges célja a fénymásolás felváltása. A könyvszkennerral történő többszörözés részben költséghatékonyabb, részben pedig állományvédelmi okok miatt is előnyösebb a hagyományos másolási eljárásnál. A fénymásolás ugyanis felülről történik, a dokumentum természetes, nyitott állapotban marad, ahelyett, hogy a fénymásoló gép fedelével le kellene feszíteni. A másodlagos cél az oktatók és kutatók munkájának segítése azáltal, hogy a kari és tanzséki állományrészek beköltözése miatt közvetlenül nem kutatható anyagokhoz is lehetővé tegyük a közvetlen (digitális) hozzáférést.

A digitális másolatok készítése és szolgáltatása az 1999. évi LXXVI. (a szerzői jogról szóló) törvény értelmében történik:

- a célnak megfelelő módon és mértékig,
- vállalkozási tevékenységen kívüli belső intézményi célra,
- mely a jövedelemszerzést vagy a jövedelemfokozás célját közvetlenül és közvetve sem szolgálja,
- tudományos kutatáshoz szükséges,

- saját példányról archiválásként tudományos célra vagy a nyilvános könyvtári ellátás céljára,
- vagy megjelent mű kisebb részéről, illetve újság- vagy folyóiratcikkéről készül.*

A digitalizálás fő eszköze egy *Minolta PS7000* forgótükrös könyvdigitalizáló célgép. Jellemzői:

- szögben állítható könyvasztal, melynek közepe, illetve jobb és bal lapja függőlegesen eltolható a dokumentum vastagságának megfelelően annak érdekében, hogy a digitalizálandó felület vízszintes maradjon;
- felbontás: 200/300/400/600 dpi (600 dpi A3-as méretig);
- a könyvasztal megvilágítása: 620 W-os hengeres halogénlámpa;
- színmód: fekete-fehér és 256 szírneáryalatos;
- a digitalizálható dokumentum mérete: minimum A6 (148×105 mm), maximum A2 (594×420 mm), magassága maximum 100 mm;
- lehetőség van egyoldalas, dupla oldalas (a dokumentum egész felületét egyetlen képként rögzíti), illetve kétoldalas (a dokumentum jobb és bal oldalát külön rögzíti) szkennelésre;
- másolási sebesség: egyoldalas A4-es méretű dokumentum esetén 400 dpi-vel kb. 5 s;
- két szkennelési módja van: könyv (book) és lap (sheet); könyvmódban képes hüvelykujj-maszkolásra, szél-árnyék korrekcióra és középre helyezésre;
- lábkapcsolóval is működtethető.

A színes másolatokat egy *Mustek P3600 A3 Pro* lapolvasóval készítjük A3-as méretig. Ennél nagyobb, vagy nehezen kezelhető dokumentumok (pl. bekötött, kihajtható melléklet) esetén egy *HP ScanJet 4600* átlátszó síkágyas szkennert alkalmazunk, melyben a képek beolvasása képfelülettel felfelé történik (a szenzor az átlátszó polikarbonát fedélben helyezkedik el), de akár függőleges felületen is használható.

*Vö. 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról 34.§ és 35.§

A DMI webes felületén történő rendelés regisztrációhoz kötött, melynek két változata lehetséges:

- Ha az igénylőnek van érvényes olvasójegye – azaz az Egyetemi Könyvtár beiratkozott olvasója –, akkor annak számát, az olvasó nevét, (hivatalos) e-mail címét és telefonszámát, valamint azt az egyetemi egységet kell megadnia, ahol alkalmazásban áll.
- Ha a felhasználónak nincs olvasójegye, akkor egy részletesebb űrlapot kell kitöltenie, melyen a személyes és munkahelyi adatait kell megadnia.

Az adatokat mindkét esetben a vonatkozó törvénynek megfelelően kezeljük.

Azonosítás után az olvasó egy űrlapon adhatja le kéréseit: egy alkalommal maximum harmincat (1. ábra). Az egyes kérésekhez meg kell adnia a másolandó dokumentum típusát (könyv vagy folyóirat), a legfontosabb bibliográfiai adatokat, illetve a kért rész(ek) adatait. Lehetőség van speciális kérések megadására is, pl. oldalbeállításra (egy képre csak egy vagy két oldal kerüljön), a minőség meghatározására (minimum 200, maximum 600 dpi tartományban), annak beállítására, hogy az esetleges ábrák külön állományba, a dokumentum többi ré-

1. ábra A DMI webes megrendelő felülete

szétől akár eltérő felbontásban legyenek digitalizálva, illetve megjegyzés hozzáfűzésére is. Mindezen túl kötelező megadni a fizetés módját, amely lehet helyszíni készpénzes vagy témaszám alapú átvezetés. Az egyes kérések adatait gombok segítségével lehet módosítani, hozzáadni vagy törölni, az űrlaphoz kitöltéséhez pedig részletes súgó tartozik.

A Digitalizáló csoport a kéréseket 48 órán belül feldolgozza és teljesíti (2. ábra). A kérések beérkezése után tájékozódunk arról, hogy a kért dokumentumnak van-e már elektronikus változata (pl. EISZ), amelynek megléte esetén a felhasználót ennek elérhetőségéről tájékoztatjuk. Ellenkező esetben ellenőrizzük a dokumentum állományadatait, s integrált könyvtári rendszerünk (Corvina),

Digitális Másolat Igénylése – Mozilla Firefox

Digitális Másolat Igénylése

Megrendelés

Info Kiöltési Útmutató Letöltési Útmutató Árjegyzék FAQ

Kedves Mészáros Zoltán!
Az alábbiakban adja meg a kéréseit!
Ha kitöltötte mind az öt kérési űrlaprészt, kap újabb ötöt (max. 30 kérési lehetősége van).

Elküld! Tovább >

1. kérés

Kérés tárgya: ☐ Könyv ☒ Folyóirat

Cím:

Év: Évforduló/kötet: Szám:

Cikk címe:

Cikk szerzője:

Oldalhatárai: –

Hozzáad

Kétféleképpen:

Módosít
Töröl

Példányinformáció a katalógusból:
(a mező helyes kitöltése gyorsíthatja a szolgáltatást)

Fizetési mód:

Súgó ☐ Beállít mindet ugyanígy

2. ábra A digitalizálókhoz ilyen formában érkeznek meg a kérések

Általános postahivatal » Csomaglista – Mozilla Firefox

Új csomag feladása

Jelenleg 159 csomagja van feladva!

#	Csomag neve	Csomag címe	CsPM	CsFSz	CsM	Akció
1	175793.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/1981600749446/0a3022a9b	2006-07-27	1	714.5 KB	✗ URL
2	175541.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/3231558446/0a2e4456e	2006-07-27	3	134.5 KB	✗ URL
3	175525.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/50470494946/0a27e1746	2006-07-27	0	485.5 KB	✗ URL
4	175492.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/2101367554446/0a2089665	2006-07-27	4	1.0 MB	✗ URL
5	175463.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/1794058176446/0a1975759	2006-07-27	2	1001.6 KB	✗ URL
6	175462.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/310710125446/0a128eaaa	2006-07-27	0	2.4 MB	✗ URL
7	175461.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/707070134446/0a1a139b	2006-07-27	0	1.6 MB	✗ URL
8	175460.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/195842869446/0a1022da9b	2006-07-27	0	3.2 MB	✗ URL
9	175459.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/1050458446/0a1d54da8d	2006-07-27	0	195.8 KB	✗ URL
10	175458.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/85535950446/0a1a47a596	2006-07-27	0	1.2 MB	✗ URL
11	175457.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/142062306446/0a1d5bca0	2006-07-27	0	706.3 KB	✗ URL
12	175456.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/43421549446/0a1d537254	2006-07-27	0	1.0 MB	✗ URL
13	175455.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/180931428446/0a1d44d47ad	2006-07-27	0	763.8 KB	✗ URL
14	175454.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/145228439446/0a1d48d1511	2006-07-27	0	1.5 MB	✗ URL
15	175452.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/1014565470446/0a1d4c8b968	2006-07-27	0	3.4 MB	✗ URL
16	175451.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/542620502446/0a1d43bba	2006-07-27	0	1.6 MB	✗ URL
17	175450.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/471590399446/0a1d4034ac	2006-07-27	0	980.8 KB	✗ URL
18	175449.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/1572731676446/0a1d381314	2006-07-27	1	662.2 KB	✗ URL
19	175413.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/12579140446/0a1d347ee	2006-07-27	2	856.2 KB	✗ URL
20	175376.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/1352083637446/0a1d20daa	2006-07-27	0	2.4 MB	✗ URL
21	175237.pdf	http://vota.hhl.u-szeged.hu/1457948177446/0a1d12505	2006-07-27	0	1.2 MB	✗ URL

Kész

3. ábra A „posta”: ezen a felületen töltik fel az elkészült másolatokat
(az URL-ek biztonsági okból homályosak)

valamint a raktári kikérő program segítségével felkérjük a lelőhelyéről.

A Digitalizáló csoport a kéréseket 48 órán belül feldolgozza és teljesíti (2. ábra). A kérések beérkezése után tájékozódunk arról, hogy a kért dokumentumnak van-e már elektronikus változata (pl. EISZ), amelynek megléte esetén a felhasználót ennek elérhetőségéről tájékoztatjuk. Ellenkező esetben ellenőrizzük a dokumentum állományadatait, s integrált könyvtári rendszerünk (Corvina), valamint a raktári kikérő program segítségével felkérjük a lelőhelyéről.

A digitalizálásához kezdetben a többoldalas TIFF képfájlformátumot választottuk, amely egy képfájlban több oldalt is tartalmazott, azonban ennek használata nehézséget okozott a felhasználóknak, mivel a „képfájlban belüli lapozás, következő oldal” ikon helyett rendszerint a „képfájlok közötti lapozás, következő kép” ikont használták, minek következtében nem találták meg a többi igényelt oldalt, s ez rendszeres reklamációhoz vezetett. Próbálkoztunk még a ZIP fájl formátumával is, azonban voltak olyan felhasználók, akik informatikus segítség nélkül nem tudtak hozzáférni e fájlok tartalmához, pedig a DMI oldalán volt segítség a fájlok megnyitásához. Problémát jelentett még az is, hogy a képnézegető programok némelyike a monokróm (fekete-fehér) képeket igen rászteresen jelenítette meg.

Célunk mindenképpen az egyszerű kezelhetőség volt, ezért tértünk át a PDF formátumra, amelynek

használata szélesebb körben elterjedt, s a PDF nézegetőprogramok ingyenesen is elérhetők (pl. Adobe PDF Reader, Foxit Reader). Az Adobe Acrobat kezeli a többoldalas képfájlokat, azaz segítségével lehet belőlük PDF fájlt generálni, valamint a PS7000 képes PDF formátumban szkennelni. Itt a bináris színformátumot, CCIT tömörítést választottunk. Ennek a formátumnak az egyetlen hátránya, hogy a felbontáscsökkentést (down-sampling) nem tudjuk beállítani, ezért a szkennelés felbontásától függetlenül körülbelül 72–150 dpi-s PDF-et kapunk.

A felhasználók kényelmének érdekében vannak esetek, amikor felülbíráljuk a kérésekben beállított képméretet, s nem két oldalt szkennelünk egy képbe, hanem egy oldalt. Ez akkor fordul elő, ha a szkennelendő dokumentum nagyobb, mint a fekvő B4 mérete.

A kérések digitalizálása után a külön a DMI-hez kifejlesztett szolgáltatás, a „posta” segítségével feltöltjük a kész fájlokat egy szerverre, s egy PHP-s alkalmazással URL-t is generálunk hozzájuk. A felhasználónak az így létrehozott címet küldjük el, aki ennek segítségével juthat hozzá a kért másolathoz (3. ábra).

További információ: <http://service.bibl.u-szeged.hu/dmi/index.php?cmd=info>

Bán Emőke – Mészáros Zoltán – Molnár Tamás
(Szegedi Tudományegyetem, Egyetemi Könyvtár)